

ตามรอย... ทวารวดี
ที่ “ราชบุรี-นครปฐม”

พระพุทธรูปศิลาขาว หรือ "หลวงพ่อประธานพร"

ตามรอย..ทวารวดี ที่ "ราชบุรี-นครปฐม"

วันนี้จะนึกสนุกอยากไปเที่ยวใกล้ๆ กรุงเทพฯ แต่ด้วยคำแนะนำของ "พงษ์ภาณุ เศวตรุนทร์" ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทำให้ต้องเบี่ยงรอกนอกเมืองไปค้นหาความลับของอาณาจักรทวารวดี ที่ท่านปลัดยืนยันว่า น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าการไปเที่ยวอินเดีย หรืออินโดนีเซียเลยทีเดียว

แรกเริ่มเดิมที ไม่มีใครรู้ว่าศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดีจริงๆ แล้วอยู่ที่ใดกันแน่ เพราะมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่ ศรีเทพ เพชรบูรณ์ หรือแอ่งอารยธรรมสกลนคร แต่ที่ดูเหมือนจะปรากฏชัดมากที่สุดจากการขุดพบโบราณสถานและโบราณวัตถุ เห็นจะเป็นในแถบลุ่มน้ำภาคกลาง คือ สุพรรณบุรี ราชบุรี และ นครปฐม ดังปรากฏในบันทึกของหลวงจีนจิ้งจิง ที่เรียกอาณาจักรแถบนี้เมื่อ 1,800 ปีก่อนว่า โต-โล-โป-ตี ซึ่งถ้าออกเสียงตามคำเรียกของหลวงจีนจิ้งจิงก็น่าจะใกล้เคียงกับคำว่า "ทวารวดี" มากกว่าคำอื่นๆ

ว่าแล้ว...ก็แบกกล้องไปท่องทวารวดีกันเลย..

เริ่มต้นที่ วัดพระปฐมเจดีย์ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน องค์พระปฐมเจดีย์ มหาเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ที่สันนิษฐานว่า น่าจะสร้างในสมัยทวารวดี และเป็นพระเจดีย์เก่ากว่าพระเจดีย์อื่นๆ ในประเทศสยาม

เคยขับรถผ่านองค์พระปฐมเจดีย์หลายครั้ง ก็เห็นแค่ว่าเป็นเจดีย์ใหญ่ ดูสวยงาม ผู้คนพากันมากราบไหว้ไม่ขาดสาย แต่เมื่อมากราบองค์พระปฐมเจดีย์ตามคำแนะนำของปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา คราวนี้กลับรู้สึกว่ องค์พระปฐมเจดีย์ที่อยู่เบื้องหน้ามียิ่งใหญ่กว่าที่เคยรู้สึกหลายเท่า

กำแพงแก้วก่อด้วยศิลาแลง... วัดมหาธาตุวรวิหารราชบุรี.

พระพุทธรูปทวารวดี... บนยอดพระปรางค์.

ค้นคว้าจากข้อมูลที่มีอยู่ บอกว่าพระเจดีย์องค์ใหญ่นี้ มีต้นแบบมาจากเจดีย์สาญจิในประเทศอินเดีย ซึ่งพระโสณะเถระและพระอุตตรเถระ พระธรรมทูตที่เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ โดยเริ่มต้นที่นครปฐมเป็นที่แรก ราวพุทธศตวรรษที่ 3 ได้สร้างเจดีย์ทรงระฆังคว่ำปากผาย มีโครงสร้างเป็นไม้ขี้ผึ้งรดด้วยไขมัน แล้วหุ้มมาก่ออิฐถือปูน ต่อมาจึงมีการปฏิสังขรณ์ด้วยกระเบื้องดินเผาที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

แต่สิ่งที่ยืนยันชัดว่าดินแดนแถบนี้เคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดีมาก่อน เห็นจะเป็นพระพุทธรูปศิลปะทวารวดี โดย

เฉพาะ พระพุทธรูป "พระประธานพร" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปพระเมรุ และชาวที่ว่ามีกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีความงามเป็นพระพุทธรูปที่เห็นจะเป็นพระพุทธรูปที่พระพุทธรูปศิลาขาว ประทับนั่งห้อยพระบาทเมฆซึ่งก็คือ 6 องค์ในโลกเท่านั้น ส่วนอีก 1 องค์คือพระพุทธรูปศิลปะทวารวดี โดย อินโดนีเซีย

พระพุทธรูปสิริสุวรรณภูมิ...ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี.

ความสวยดี นครปฐม”

พระพุทธนเรศวร
หรือ “หลวงพ่อบา”
1 ใน 6 องค์ของโลก.

พระปฐมเจดีย์...
เจดีย์ที่ใหญ่ที่สุด
ในประเทศไทย.

พระมงคลบุรี และ พระศรีนคร...พระรักษาเมืองราชบุรี

พระปรางค์ประธาน... วัดมหาธาตุราชบุรี.

แต่ได้รู้ถึงประวัติศาสตร์ของพระพุทธรูปเก่าแก่ ทั้ง 2 องค์นี้ ก็ยิ่งตื่นเต้นและทำให้รู้สึก ว่า วัดพระปฐมเจดีย์ที่นครปฐมใกล้กรุงเทพระแค่เอื้อมแห่งนี้ ไม่ธรรมดาเลย ยังไม่รวมความศักดิ์สิทธิ์ของ พระร่วงโรจนฤทธิ์ พระพุทธรูปปางห้ามญาติ ศิลปะแบบสุโขทัย ที่ใครๆก็ต้องมากราบไหว้ เพราะนอกจากจะเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่มืองนครปฐมแล้วยังเป็นที่บรรจุพระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ 6 และพระอังคารของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ 6 ด้วย

พระศรีนคร เป็นพระพุทธรูปประทับหันหลังชนกัน มีความหมายว่าการช่วยระงับภัยพิบัติหายนาล้าง จึงเรียกว่า พระรักษาเมือง ส่วนด้านหน้าวิหารมีกำแพงแก้วก่อด้วยศิลาแลง รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรอบองค์พระปรางค์ทั้งสี่ด้าน

ไม่ไกลจากวัดมหาธาตุ เป็นที่ตั้งของ เมืองโบราณบ้านคูบัว ซึ่งเป็นสถานที่ที่ขุดพบหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมาก บ่งชี้ว่าเมืองราชบุรีแห่งนี้เคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดีเห็นได้จากสถาปัตยกรรมในเมืองโบราณคูบัว ได้รับอิทธิพล

ทางด้านศิลปะจากช่างสมัยราชวงศ์คุปตะ ประเทศอินเดีย โดยเฉพาะศิลปะพระพุทธรูปสมัยโบราณการขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมากที่นี่ ทำให้มีหลักฐานยืนยันได้ว่าพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทยมานานกว่า 1,000 ปีแล้ว

นอกจากนี้ ในบริเวณใกล้เคียงกัน ยังเป็นที่ตั้งของ พิพิธภัณฑ์โบราณสถานบ้านคูบัว หรืออีกชื่อหนึ่งว่า จิปาถะกัณฑ์สถานบ้านคูบัว ตั้งอยู่ในบริเวณวัดโสมนัสารามคีรี เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ท้องถิ่นของชุมชน ภายในจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และคติชน

บอกว่าพระเจดีย์สำคัญที่สุดของเมืองราชบุรี...พระพุทธรูปที่ขุดพบในจอมปลวกที่วัดทุ่งพระเมรุ และชาวบ้านช่วยกันอัญเชิญมาประดิษฐานที่นี้ว่ากันว่า เป็นพระพุทธรูปที่สามารถถอดได้เป็นบางส่วนๆ เมื่อมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายก็สามารถถอดออกได้ พระพุทธรูปอีกองค์หนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กันเห็นจะเป็น พระพุทธนเรศวรเศวตอัสนัยมุณี ศรีทวารวดีบุษนิยบทิร เรียกพระนามสั้นๆ ว่า พระพุทธนเรศวร หรือ “หลวงพ่อบา” เป็นพระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ปางประทานปฐมเทศนาประทับนั่งห้อยพระบาท ศิลปะแบบทวารวดีแท้ๆ ที่อะเมซซิ่งก็คือ พระพุทธรูปในลักษณะนี้มีอยู่เพียง 6 องค์ในโลกเท่านั้น โดย 5 องค์ อยู่ในเมืองไทย ส่วนอีก 1 องค์อยู่ที่เมืองยอร์กยอร์กคาร์ตา ประเทศราชบุรี โดย อินโดนีเซีย

จากนครปฐมมุ่งหน้าสู่ราชบุรีเป้าหมายของเรายู่ที่ วัดมหาธาตุวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อายุเกือบ 2,000 ปี สร้างในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในราวพุทธศตวรรษที่ 18 ความโดดเด่นของวัดนี้คือ พระปรางค์องค์ใหญ่ สร้างด้วยศิลาแลง ตั้งตระหง่านอยู่กลางวัด ด้านบนสุดของพระปรางค์เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปทวารวดีเก่าแก่จากหลักฐานทางโบราณคดีคาดว่าวัดนี้น่าจะสร้างในสมัยวัฒนธรรมทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 18 แต่มีการดัดแปลงขึ้นเป็นพระปรางค์และสร้างกำแพงศิลาแลงล้อมรอบเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของเมืองตามคติความเชื่อเรื่องภูมิจักรวาลของเขมร ในราวพุทธศตวรรษที่ 18 ในช่วงที่วัฒนธรรมเขมรจากราชอาณาจักรกัมพูชาได้แผ่เข้าสู่ดินแดนราชบุรี นอกจากองค์พระปรางค์แล้ว ภายในวัดยังมีวิหารหลวงเป็นที่ประดิษฐาน พระมงคลบุรี และ

วิหารของชาวไท-ขวน มีทั้งห้องแสดงศิลปวัตถุโบราณสมัยทวารวดี ห้องแสดงวิถีชีวิตของชุมชนไท-ขวน ที่เคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงแสน มาตั้งถิ่นฐานอยู่เมืองราชบุรี เมื่อปี พ.ศ.2347 ภายในห้องแสดง เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบอาชีพทำนา การดำรงชีวิต การร่วมคิดอ่านพัฒนาชุมชน การเกิด การกิน ฯลฯ ของชาวไท-ขวนอีกห้องหนึ่งเป็นห้องแสดงภูมิปัญญาการทอผ้าจากไท-ขวนเชียงแสน ซึ่งมีมานานกว่า 200 ปี จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีห้องแสดงการแต่งกายของชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี อาทิ ชาวไท-ขวน, ลาวโซ่ง, ลาวเวียง, มอญ, กะเหรี่ยง, จีน, ไทขงคำ ไทยพื้นถิ่น ฯลฯ

เรียกว่ามาที่เดียวได้ดูครบจบกระบวนความ ถ้ามาราวนี้ทำให้เชื่ออย่างไม่สงสัยเลยว่า ศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดีเมื่อพันกว่าปีก่อนอยู่ที่...ราชบุรี และ นครปฐม แน่نون.